

*Луценко Г. В.,
д-р. пед. наук, професор кафедри автоматизації та
комп'ютерно-інтегрованих технологій,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького*

СВІТОВІ ПРАКТИКИ ПІДТРИМКИ СТУДЕНТІВ У ДОТРИМАННІ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Протягом останнього часу питання дотримання принципів академічної доброчесності залишається у фокусі уваги наукової спільноти, закладів вищої освіти, освітньо-наукових організацій й установ. Його актуалізація пов'язана з інтенсивним розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, що призвів до кардинальних змін у способах отримання, обробки, аналізу, зберігання та поширення інформації. Власне провадження досліджень та виконання навчальних і професійних завдань з використанням пошукових можливостей інтернету, зверненням до ресурсів електронних бібліотек і спеціалізованих баз даних є звичним для нинішніх студентів, викладачів і науковців.

Відповідно до Статті 42 Закону України “Про освіту” (від 5 вересня 2017 р.), академічна доброчесність визначається як сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових творчих досягнень [1].

Наразі вже звичною для вітчизняних і світових університетів є практика проактивної роботи зі студентами, тобто зосередженість не лише на виявлених фактах порушення академічної доброчесності, а на заходах, які допоможуть студентам запобігти цього та успішно завершити навчання. Поширеним підходом є розробка та публікація у відкритому доступі онлайн-курсів (підручників, посібників), що мають допомогти студентам зрозуміти важливість академічної доброчесності в

навчанні й науковій роботі, навчитися відповідально використовувати джерела й уникати плагіату.

У Гарвардському університеті (США) онлайн-посібник «Гарвардський посібник із використання джерел» містить теми й завдання, що ґрунтуються на реальних прикладах порушень академічної доброчесності; фрагменти студентських робіт, з поясненнями що таке узагальнення, перефразування, цитування тощо [2]. Зазначимо, що посібник все ж зосереджується виключно на питаннях уникнення плагіату, коректного опису посилань тощо, не включаючи розгляд інших видів порушення академічної доброчесності.

У Державному університеті Айови (США) до підготовки подібного посібника було залучено студентський деканат. Окрім структурованої за розділами інформації про академічну доброчесність та етику в навчанні й дослідженнях, посібник містить тестові запитання, що допомагають студентам оцінити власний рівень знань до, протягом та після завершення курсу. Важливо, що посібник не обмежується питаннями коректного цитування й уникнення плагіату, а детально визначає весь спектр можливих порушень доброчесності – фальсифікацію, фабрикацію, залучення сторонніх осіб до виконання завдань.

Ще одним прикладом є курс бібліотеки Університетського коледжу Дубліна (Ірландія) «Академічна доброчесність – посилання, цитування та уникнення плагіату», після успішного завершення якого студенти можуть отримати сертифікат [4]. Посібник має підрозділи з детальним описом різних стилів цитування (MLA, APA, Vancouver, Harvard тощо). Зазначимо, що викладачі теж можуть проходити цей курс та використовувати його у власній роботі зі студентами.

Таким чином, в освітньому середовищі підтримка студентів у дотриманні принципів і практик академічної доброчесності трактується як обов'язковий компонент діяльності університету в цілому та кожного з викладачів зокрема. У

контексті цього, заслуговують на увагу рекомендації для викладачів, запропоновані Університетським коледжем Дубліна [5]:

1. Постійне оновлення тематики письмових робіт, завдань з модульного контролю тощо.

2. Індивідуалізація тематики, тобто встановлення як обов'язкової вимоги представлення зв'язку між власним досвідом студента і/або професійним контекстом.

3. Поетапна роботи до підготовки і подання письмових робіт, причому систему оцінювання можна побудувати так, що бали за проміжні звіти складатимуть відчутну частину остаточної оцінки. Варто поєднувати подання звіту в письмовій формі та усне спілкування зі студентом, що дозволить оцінити його фактичну залученість до написання роботи.

4. Використання альтернативних форматів для оцінювання (відео, інфографіки, подкасти, прототипи тощо).

5. Заохочення оригінальності й саморефлексії.

Наведені практики доцільно поєднувати з використанням матеріалів онлайн-курсу з академічної доброчесності, показуючи на їх прикладах як здійснюється оцінювання робіт, які вимоги є до цитування текстів, використання зображень, відео, програмних кодів, архівних матеріалів тощо.

Звичайно наведені приклади не вичерпують всі практики, що використовуються університетами для підвищення обізнаності студентів щодо академічної доброчесності та підтримці у її дотриманні. Проте, у них чітко наголошується важливість спілкування й співпраці зі студентами, побудова освітнього середовища, яке, з одного боку, не толерує порушень, а, з іншого, стимулює студентів до відповідальної поведінки. На наше переконання, просування подібних практик в українських університетах, зокрема створення онлайн-курсів,

орієнтованих на студентську спільноту, має стати частиною стратегій закладів вищої освіти із забезпечення якості освіти.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. №2145.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2145-19> (дата звернення 01.10.2022).
2. Harvard Guide to Using Sources. URL: <https://usingsources.fas.harvard.edu/home> (дата звернення 01.10.2022).
3. Iowa State University Academic Integrity Tutorial.
URL: <https://iastate.pressbooks.pub/academicintegrity/> (дата звернення 02.10.2022).
4. UCD Library. URL: <https://libguides.ucd.ie/academicintegrity/overview> (дата звернення 02.10.2022).
5. UCD Teaching and Learning.
URL: <https://www.ucd.ie/teaching/resources/assessmentfeedback/howdoisupportmystudentacademicintegrity/> (дата звернення 02.10.2022).